

351
A47

Міністерство освіти і науки України
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ

АЛЕКСЄЄВА Яна Валеріївна

351+338.4+339.9(043)

УДК 351.746:338.439(477):339.923(061.1ЄС)(043.3)

A47

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ
У РЕЖИМІ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄС: ДЕРЖАВНИЙ
МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

Науковий керівник – кандидат військових наук,
старший науковий співробітник
ОСТАПЕНКО Олександр Анатолійович,
Одеський регіональний інститут державного
управління Національної академії державного
управління при Президентові України, доцент
кафедри європейської інтеграції.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
ЛОЗИНСЬКА Тамара Миколаївна,
Полтавська державна аграрна академія,
завідувач кафедри публічного управління та
адміністрування;

кандидат наук з державного управління
ФРОЛОВ Андрій Юрійович,
Державне агентство з енергоефективності та
енергозбереження України, заступник
начальника Управління – начальник відділу
нормативно-методичного забезпечення
Управління реформування сфери
енергоефективності та енергозбереження.

Захист відбудеться *11 липня 2017 року о 12 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради К 20.052.07 Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу за адресою: 76010, м. Івано-Франківськ, вул. Короля Данила, 13, к. 12-21.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу за адресою: 76019, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15.

Автореферат розісланий *9 червня 2017 року*.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В. Мазак

ГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

еми. Стратегією сталого розвитку "Україна-2020" за вектором безпеки одним із пріоритетів визначено безпеку життя і здоров'я людини та доступ до безпечних харчових продуктів, Стратегією розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р. та Концепцією Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р. головною стратегічною метою його розвитку визначено гарантування продовольчої безпеки держави в умовах глобалізації та посилення присутності нашої держави на світовому ринку сільськогосподарської продукції й продовольства. Досягнення цих результатів можливе лише завдяки скоординованим діям і консолідованим зусиллям усіх суб'єктів публічної влади з забезпечення продовольчої безпеки та суб'єктів агропромислового комплексу.

З 1 січня 2016 р. вступила в дію торговельна частина Угоди про асоціацію з ЄС щодо українського експорту агропродукції, відповідно до якої почали діяти нові правила та регламенти режиму вільної торгівлі з урахуванням принципів діяльності ЄС. За таких умов особливої актуальності набуває інституціональна модернізація механізмів державного регулювання продовольчої безпеки в умовах початку дії зони вільної торгівлі з ЄС. Одним із ключових принципів Угоди про асоціацію є принцип прозорості; питання реалізації якого є предметом окремої глави (Гл. 12 "Прозорість" Розділу "Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею"), а також низки положень інших частин документу. Більше 100 із 486 статей Угоди містять зобов'язання щодо загальної прозорості державної політики в Україні та ЄС, а також дотримання принципу прозорості у співробітництві між сторонами.

З огляду на це, на сучасному етапі динамічного розвитку суспільства, в процесі намагання України стати повноправним членом ЄС, вийти на світові агропродовольчі ринки та забезпечити населення якісними, екологічно чистими й економічно доступними продуктами харчування, особливо важливого значення набувають механізми імплементації принципу прозорості в регуляторну діяльність органів публічної влади із забезпечення продовольчої безпеки в умовах зони вільної торгівлі з ЄС.

Основи вивчення і використання механізмів державного регулювання продовольчої безпеки, аграрного сектору економіки, розвитку міжнародних торгово-економічних відносин, механізмів інформаційно-комунікаційного й аналітичного забезпечення продовольчої безпеки та імплементації принципу прозорості в регуляторну діяльність органів публічної влади закладені в працях відомих вітчизняних та зарубіжних учених управління, економістів та аграріїв. Серед них: В. Авер'янов, В. Бакуменко, В. Дерезь, С. Москаленко, П. Надолішній, Н. Нижник та ін. – встановили концептуальні засади державного управління та механізмів державного управління; О. Гойчук, К. Голікова, М. Гребенюк, О. Зеленська, С. Кваша, Т. Лозинська, В. Малигіна, М. Одінцева, Л. Страшинська, А. Ульяновченко, О. Шевченко, В. Щербань, О. Щекевич, В. Шкаберін, які розкрили сутність продовольчої безпеки з позицій агропромислового, зовнішньоторгового та соціального аспектів; М. Бугрій, О. Коваленко, І. Міхаліна, С. Москаленко, Т. Осташко, М. Плотнікова, І. Розпутенко, О. Скидан, А. Фролов, С. Щербина – визначили формування механізмів державного управління у сфері забезпечення продовольчої безпеки як складової економічного блоку національної безпеки;

Н. Іванова, О. Кочетков, М. Лисак, І. Манзій, Б. Пасхавер, Н. Сеперович, Р. Тринько, М. Хорунжий – заклали методологічні основи удосконалення індикаторів продовольчої безпеки; Д. Голосніченко, Н. Гудима, І. Ібрагімова, В. Мельниченко, Б. Николаїшин, О. Совгіря, Д. Чуприна, Р. Шутов – визначили питання модернізації державного сектора щодо відкритості, прозорості гласності влади та інформаційно-комунікаційної взаємодії. Також в основу дисертації було покладено аналіз значної кількості вітчизняних і міжнародних нормативно-правових актів, зокрема регламентів, рішень, протоколів, правил і директив Європейського Парламенту, Ради Європи та Світової організації торгівлі.

Аналіз наукового доробку в даній сфері свідчить, що теоретичне обґрунтування організаційно-інституційних засад забезпечення прозорості торговельних відносин у режимі вільної торгівлі України з ЄС лише формується і багато організаційно-інституційних аспектів його функціонування є неврегульованими. Тому дослідження даного питання є актуальним в науковому та в практичному аспектах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Основні постулати дисертаційного дослідження висвітлено в науково-дослідних роботах ОРІДУ НАДУ при Президентові України за темами: "Механізми узгодження інтересів та координації дій суб'єктів регіональної політики при реалізації соціальних проектів" (ДР № 0113U000795), у межах якої обґрунтовано структуру координаційного механізму взаємодії між суб'єктами реалізації Програми економічних реформ; "Реалізація окремих пріоритетів комплексного розвитку регіону: науково-методичний супровід" (ДР № 0114U002604), де автор, як виконавець, охарактеризувала суб'єктів регіонального рівня забезпечення продовольчої безпеки.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є теоретичне обґрунтування організаційно-інституційних засад забезпечення прозорості торговельних відносин у режимі вільної торгівлі України з ЄС та розроблення державного механізму їх практичної реалізації органами публічної влади в нормотворчо-регуляторних процесах забезпечення продовольчої безпеки України.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені такі *завдання*:

- проаналізувати теоретико-методологічні засади дослідження поняття "продовольча безпека" в державному управлінні як складової національної безпеки держави, важливого чинника соціально-економіко-політичної стабільності та визначити його аспекти і чинники;

- дослідити механізми формування та реалізації політики з питань забезпечення продовольчої безпеки, визначити її стратегічні пріоритети, міжнародні нормативні вимоги, суб'єкти реалізації і нормативно-правове забезпечення;

- проаналізувати ефективність механізмів державного регулювання продовольчої безпеки в Україні щодо реалізації положень торговельної частини Угоди про асоціацію з ЄС;

- визначити переваги і труднощі впровадження політики прозорості у регуляторну діяльність органів публічної влади із забезпечення продовольчої безпеки України в умовах режиму вільної торгівлі з ЄС;

- обґрунтувати механізми забезпечення прозорості як одного з принципів розробки та реалізації державної політики продовольчої безпеки;
- визначити організаційну основу прозорості співробітництва між сторонами Угоди та запропонувати структурну схему організаційного механізму сприяння прозорості на технічному рівні;
- розробити пропозиції щодо практичної здійсненності запропонованих напрямів покращення ситуації з імплементації принципу прозорості в діяльність органів державного регулювання продовольчої безпеки.

Об'єкт дослідження – система державного забезпечення продовольчої безпеки України в умовах зони вільної торгівлі з ЄС. *Предмет дослідження* – механізми імплементації принципу прозорості в діяльність органів державного регулювання продовольчої безпеки в умовах зони вільної торгівлі з ЄС.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дисертаційної роботи становлять фундаментальні положення теорії державного управління, ринкової економіки, стратегічного управління та управління аграрним сектором економіки; наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців із теорії організації управлінських відносин і зв'язків, координаційної взаємодії та її регламентування, теоретико-методологічних основ механізмів імплементації принципу прозорості в регуляторну діяльність органів публічної влади із забезпечення продовольчої безпеки та механізми забезпечення прозорості як одного з принципів розробки та реалізації державної політики продовольчої безпеки; наукові принципи і засоби наукового пізнання гарантують достовірність результатів, досягнення поставленої мети.

У дисертації застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема абстрагування, узагальнення, аналіз й синтез, індукція та дедукція, системний аналіз. За допомогою аналітичного методу здійснено відбір наукової інформації за темою дисертації; компаративний та логіко-семантичний методи застосовувалися під час дослідження понятійного апарату; за допомогою структурно-функціонального аналізу та декомпозиції обґрунтовано механізми забезпечення прозорості як одного з принципів розробки та реалізації державної політики продовольчої безпеки; для вирішення окремих наукових завдань використовувалися відповідні методи економіко-статистичного аналізу та теоретичного моделювання.

Емпіричною основою дослідження стали нормативно-правові акти, що регламентують управлінські відносини суб'єктів забезпечення продовольчої безпеки та торгово-економічних відносин, статистичні матеріали, звітно-аналітичні матеріали Уряду й профільних міністерств і відомств, особисті спостереження автора.

Науковою новизною результатів дисертаційної роботи є розроблення конкретних пропозицій з імплементації принципу прозорості в регуляторну діяльність органів публічної влади для забезпечення продовольчої безпеки в умовах зони вільної торгівлі з ЄС. Найважливіші результати, що становлять наукову новизну, полягають у тому, що в дисертації:

вперше:

- розроблено структуру організаційного механізму сприяння прозорості співробітництва між сторонами Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на

технічному рівні, елементами якої є: вертикальна міжвідомча координація дій відповідальних органів та установ за імплементацію принципу прозорості співробітництва між сторонами Угоди; горизонтальна технічна взаємодія на основі спеціально утворених міжвідомчих структур; мережевий зв'язок між суб'єктами інформаційної взаємодії у системі нотифікації і підготовки запитів;

удосконалено:

– методичні підходи до імплементації принципу прозорості в регуляторну діяльність органів влади за сучасних економічних та інституціональних умов продовольчої безпеки з урахуванням правил і вимог Угоди про Асоціацію, зокрема: розроблення регламенту взаємодії з зацікавленими сторонами на кожній фазі життєвого циклу політики – від розроблення концепції до реалізації плану дій; інституціоналізація механізму інформаційного посередника з конкретним набором функцій, що забезпечують ефективність процесу міжвідомчої взаємодії, мережевої комунікації та обміну інформацією між усіма заінтересованими сторонами політики продовольчої безпеки в умовах зони вільної торгівлі з ЄС;

– методичний підхід до здійснення індикативного аналізу сучасного стану продовольчої безпеки в Україні шляхом введення додаткових індикаторів – стан галузей АПК та рівень платоспроможного попиту широких верств населення, що дозволило зрозуміти причини оціненого стану продовольчої безпеки в Україні у 2015 році та визначити напрями удосконалення діючих механізмів державного регулювання продовольчої безпеки в умовах дії зони вільної торгівлі з ЄС;

набули подальшого розвитку:

– дослідження зовнішньоторгового та агропромислового аспектів продовольчої політики з позиції нормотворчо-регуляторних вимог, принципів та правил ЄС та СОТ до забезпечення продовольчої безпеки і безпеки та якості продовольчих товарів, а також до здійснення міжнародних торгово-економічних операцій;

– концептуальні засади інституціональної модернізації механізмів державного регулювання продовольчої безпеки в Україні відповідно до вимог Угоди про асоціацію з ЄС, зокрема щодо створення інституційної структури виконання Угоди про асоціацію та регулювання торговельних відносин за напрямками: технічне регулювання; доступ товарів на ринки; санітарні та фітосанітарні заходи; заснування підприємницької діяльності, торгівля послугами, електронна комерція; механізм врегулювання суперечок; створення контактних пунктів для забезпечення реалізації принципу прозорості торговельних відносин.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути застосовані в роботі органів публічної влади при імплементації принципу прозорості в їх регуляторну діяльність та під час реалізації державної політики з питань продовольчої безпеки України в умовах режиму вільної торгівлі з ЄС.

Результати дисертації та її основні постулати використано: Міністерством аграрної політики та продовольства України у практичній діяльності Департаменту науково-освітнього забезпечення та розвитку підприємництва на селі при обґрунтуванні низки інституціональних заходів з реалізації третьої хвилі дерегуляції та під час розробки Концепції розвитку сільських територій (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.09.2015 р. № 995-р) (довідка від 18.08.2016 р.

№ 37-18-1-15/13223); Херсонським національним технічним університетом для розроблення навчальних програм, підготовки та викладання курсів лекцій з дисципліни "Основи євроінтеграції" (акт від 05.09.2016 р.); Одеським регіональним інститутом державного управління НАДУ при Президентіві України для методичного забезпечення навчального процесу в Управлінні підвищення кваліфікації кадрів (довідка від 23.05.2016 р. № 01/13/300).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею автора. У процесі одержання нових наукових результатів не використовувались ідеї або розробки наукового керівника О. Остапенка, з яким опубліковано одну статтю у співавторстві [6].

Апробація результатів дисертації. Наукові положення дисертації було оприлюднено та обговорено на розширеному засіданні кафедри європейської інтеграції (протокол № 4 від 6 жовтня 2016 р.), а також апробовано на науково-комунікативних заходах: "Сучасна регіональна політика: освіта, наука, культура" (Одеса, 2011); "Сучасні тенденції розвитку публічного управління: теорія та практика" (Одеса, 2012); "Європейський проект та Україна" (Одеса, 2012); "Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління" (Одеса, 2013); "Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів" (Одеса, 2013); "Теорія та практика публічного управління" (Кишинів, Республіка Молдова, 2014); "Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів" (Одеса, 2014); "Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід" (Одеса, 2015); "Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів" (Одеса, 2015).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 16 праць, у тому числі: 6 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – в зарубіжному науковому виданні (Республіка Польща), 9 публікацій – у збірниках матеріалів науково-комунікативних заходів.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і 9 додатків. Загальний обсяг роботи – 279 сторінок, з них основного тексту – 196 сторінок. У дослідженні містяться 15 рисунків, 5 таблиць та 7 формул. Під час написання дисертації використано 328 джерел, з яких 15 іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, основні завдання, об'єкт та предмет дисертаційного дослідження, методологічні основи дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, вказані положення, що складають наукову новизну, наукове та практичне значення дисертаційної роботи, наведено відомості щодо апробації та публікації результатів дослідження, вказано структуру та обсяг роботи.

У *першому розділі* – "Теоретичні та організаційно-правові засади державного регулювання у сфері забезпечення продовольчої безпеки" – проаналізовано наукові дослідження з питань продовольчої безпеки як складової національної безпеки, визначено її складові, структуру та принципи забезпечення.

Визначено стратегічні пріоритети та механізми реалізації державної політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки. Встановлено нормативні вимоги міжнародних організацій до забезпечення продовольчої безпеки та визначено рівень її інституційного та нормативно-правового забезпечення. Досліджено зарубіжний досвід у сфері державного регулювання продовольчої безпеки.

Аналіз наукових праць (О. Гойчук, К. Голікова, С. Кваша, І. Манзій, С. Москаленко, І. Розпутенко, О. Шевченко, В. Щербань, С. Щербина, В. Шкаберін та ін.) з питань продовольчої безпеки як складової національної безпеки, показав, що в науковому та нормативно-правовому полі немає єдності щодо трактування поняття "політика у сфері забезпечення продовольчої безпеки". Дослідники, які розкривають проблеми формування політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки, іменують її як: продовольча політика, агропродовольча політика, політика продовольчого забезпечення, державна політика у сферах сільського господарства та з питань продовольчої безпеки держави, аграрна політика продовольчої безпеки. Складність виокремлення політики у сфері продовольчої безпеки від аграрного сектору чи політики у сферах сільського господарства пояснює таке розмаїття термінології, адже продовольча безпека є їх складовою.

Визначено, що продовольча безпека, як об'єкт державного управління, – це складна система соціально-політико-економічних суб'єкт-об'єктних відносин і суб'єкт-суб'єктних взаємозв'язків щодо формування, планування і реалізації продовольчої політики з метою забезпечення продовольчої самостійності, соціально-політичної стабільності країни та права кожного громадянина на доступ до безпечних для здоров'я і повноцінних продуктів харчування відповідно до права на адекватне харчування й права на свободу від голоду незалежно від кон'юнктури за зовнішніх ринках.

Структура продовольчої безпеки напряму залежить від ресурсів, що надходять з зовнішнього середовища: функціональні та забезпечувальні. Основу функціональних ресурсів становить агропромисловий комплекс та його функціональні підсистеми: виробництво, збут і розподіл продовольства, продовольчі резерви і споживання. В основі АПК виділяють наступні складові: тваринництво й рослинництво, які продукують сировину для виробництва безпечних продуктів харчування, а також переробну і харчову промисловості. Разом з АПК діє система торгівлі і оптових продовольчих ринків. До забезпечувальних (допоміжних) ресурсів продовольчої безпеки відносяться системи: державного управління, безпечних продовольчих запасів, природоохоронних запасів та митного регулювання.

Встановлено, що повноцінна система продовольчої безпеки має базуватися на 7 принципах: самозабезпеченості, стабільності, незалежності (відсутність залежності від імпорту на 80%), доступності, якості, збалансованості та достатності. Проблему продовольчої безпеки визначено складною, багаторівневою, багатоетапною, тому вона має розглядатись і вирішуватись на різних ієрархічних рівнях, кожен з яких має свої специфічні завдання та засоби їх вирішення: загальносвітовий рівень, макрорівень, мезорівень, макрорівень, нанорівень. Діяльність суб'єктів усіх рівнів повинна бути узгодженою та взаємозалежною, оскільки від суб'єктів, завдань, що стоять перед ними, та способів їх вирішення залежить якість продовольчої безпеки на кожному рівні. Основною метою

продовольчої безпеки визначено безперерйне забезпечення населення продовольчими ресурсами на різних рівнях добробуту суспільства за будь-яких умов.

Зазначено, що політика з питань продовольчої безпеки України визначається важливою складовою політики у сферах сільського господарства і державній аграрній політиці та розглядається як обґрунтоване поєднання заходів державної підтримки вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників, зовнішньої торгівлі, зберігання та переробки, а також активної соціальної політики та соціального розвитку сільської місцевості. Основні стратегічні пріоритети реалізації політики з питань продовольчої безпеки полягають у формуванні стратегічних запасів держави, збільшені обсягів виробництва вітчизняної сільськогосподарської продукції з урахуванням вимог до забезпечення продовольчої безпеки держави та можливості реалізації її експортного потенціалу, забезпечені якості та безпечності харчових продуктів, створені системи логістики, проведені моніторингу та прогнозуванні ринку сільськогосподарської продукції, реагування на ринкові ризики.

На формування і реалізацію політики впливають зобов'язання та вимоги міжнародних організацій ЗВТ з ЄС, СОТ, ФАО (Продовольча сільськогосподарська організація ООН), ВООЗ. Угода про асоціацію з ЄС та початок дії Зони вільної торгівлі з ЄС суттєво вплинули на експортно-імпортні відносини з ЄС, та лібералізували режим торгівлі, в першу чергу експорту агропродукції (з 01.01.2016 р.). Конкретні вимоги законодавства ЄС до вітчизняних товарів поділяються на технічні, екологічні та вимоги у сфері санітарних та фітосанітарних заходів, що мають бути враховані вітчизняними товаровиробниками сільськогосподарської продукції. Також на національному рівні потребують врегулювання питання торговельно-економічного співробітництва України та ЄС шляхом імплементації відповідних міжнародних норм до вітчизняного законодавства. В рамках дії Угоди СОТ має бути забезпечено: державну підтримку сільського господарства; доступ на ринок сільськогосподарських і продовольчих товарів; санітарних і фітосанітарних заходів, експортної конкуренції в сільськогосподарській і продовольчій торгівлі. ФАО та ВООЗ регламентують середні норми харчування для однієї людини, що мають враховуватися при формуванні продовольчої політики.

Визначено, що реалізація політики з питань продовольчої безпеки здійснюється на трьох управлінських рівнях та забезпечується відповідними суб'єктами: стратегічному (Президент України, ВРУ, КМУ, РНБОУ); тактичному (Мінагрополітики та підпорядковані йому служби, агентства, інспекції та підприємства, Мінекономрозвитку з відповідними службами, МОЗ, МЗС, Держрезерв, Санепідемслужба, Держстат та ін.); функціональному рівні (МДА та органи місцевого самоврядування, територіальні підрозділи ЦОВВ, прикордонні державні контрольно-токсикологічні лабораторії, національні галузеві асоціації, громадяни). Нормативно-правове забезпечення продовольчої безпеки на нинішньому етапі функціонування ЗВТ характеризується наявністю значної кількості актів, що регулюють різні сфери, та незавершеністю, тобто йде процес імплементації вимог міжнародного законодавства до базових законодавчих актів, які ще не знайшли свого відображення в підзаконних актах.

Встановлено, що реалізація стратегічних напрямів державної політики з питань продовольчої безпеки відбувається шляхом розробки комплексу заходів науково-методологічного, політико-правового, соціально-економічного, екологічного, інформаційно-комунікаційного та організаційного характеру, на основі якого формуються державні цільові програми продовольчої безпеки, які розробляються та впроваджуються як на загальнонаціональному рівні, так і на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць – регіонів, міст. Нині в Україні діють державні цільові програми, які частково стосуються питань продовольчої безпеки: Державна цільова програма розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. Регіональні програми з питань розвитку сільського господарства та забезпечення продовольчої безпеки були ухвалені ще у 2007-2011 р. та до 2015 року втратили свою чинність.

Зарубіжний досвід щодо державного регулювання продовольчої безпеки зводиться до кількох узагальнених векторів: міжнародна торгівля, збут (маркетинг), кредитування та страхування, обмеження виробництва сільськогосподарської продукції, соціальна політика. В європейських країнах діє три основоположних принципи продовольчої політики: інформувати й захищати громадян; збільшити вільний рух продуктів харчування; дати вибір споживачу. У розвинених країнах до питань державного регулювання продовольчої безпеки відноситься переважно забезпечення якості і безпеки продуктів харчування, державної підтримки товаровиробника та експортування, а для країн, що розвиваються, актуальним є забезпечення достатньої кількості та імпортування необхідних продовольчих товарів, а також подолання голоду та недоїдання значної кількості населення.

У другому розділі – "Аналіз ефективності механізмів державного регулювання продовольчої безпеки в Україні в аспекті реалізації положень торговельної частини Угоди про Асоціацію з ЄС" – здійснено індикативний аналіз сучасного стану продовольчої безпеки в Україні для визначення комплексу організаційно-правових та програмно-цільових заходів щодо стабілізації ситуації до визначеного рівня гарантованості продовольчої безпеки. Проаналізовано ефективність державних механізмів інформаційно-комунікаційного та аналітичного забезпечення продовольчої безпеки в умовах початку дії зони вільної торгівлі з ЄС щодо дотримання вимог торговельної частини Угоди про асоціацію. Досліджено передумови інституціональної модернізації механізмів державного регулювання продовольчої безпеки в Україні, задля аргументованого висновку щодо напрямів удосконалення механізмів державного регулювання продовольчої безпеки в умовах початку дії зони вільної торгівлі з ЄС.

Проведений індикативний аналіз стану продовольчої безпеки в Україні за 2015 рік засвідчив тенденції до її погіршення практично за всіма принциповими індикаторами: середньодобова енергетична цінність раціону знизилась до 2799 ккал, що відповідає рівню індикатора початку двохтисячних років; погіршився індикатор достатності споживання окремого продукту за 7 із 10 продовольчих груп. Сучасний стан продовольчої безпеки в Україні можна охарактеризувати як загрозливий щодо життєзабезпечення населення, тому що фактичне споживання низки найважливіших видів продовольства на душу населення в країні, хоча й збільшується в останні роки,

однак значно нижче рекомендованих Інститутом харчування Міністерства охорони здоров'я України.

Аналіз причин сучасного стану продовольчої безпеки в Україні за 2015 рік (зменшення обсягу прямих іноземних інвестицій в галузі АПК на 29,2 %, зменшення на 4,7% обсягу виробництва валової продукції сільського господарства, підвищення індексу споживчих цін на 24,9% та цін виробників сільськогосподарської продукції на 31,8%, зниження роздрібного товарообороту на 8,6 %, порівняно з 2014 роком) показав, що ці тенденції зумовлюють формування небезпечного тренду згортання внутрішнього ринку, але ще більш небезпечним є погіршення стандартів життя широких верств населення. Зниження платоспроможного попиту є визначальною загрозою продовольчій безпеці України.

Встановлено, що важливими чинниками розвитку аграрної галузі є підписання Угоди про асоціацію між Україною та країнами ЄС, а також створення в рамках цієї Угоди Зони вільної торгівлі з Європейським Союзом, оскільки для України відкриваються перспективи поступового освоєння ринку країн ЄС вітчизняними компаніями, підвищення рівня якості, безпечності, екологічних характеристик української продукції. Урядом України у 2015 році зроблено низку важливих кроків з дерегуляції для забезпечення продовольчої безпеки України в умовах Угоди про асоціацію. Проте, залишається проблематичним низка питань ефективності діючих механізмів державного регулювання продовольчої безпеки в Україні стосовно їх здатності забезпечувати виконання правил та умов режиму зони вільної торгівлі з ЄС. Для обґрунтування напрямів їх удосконалення проведено аналіз їх дієздатності та готовності до інституціональної модернізації.

Обґрунтовано, що особливо гостро в умовах початку дії ЗВТ з ЄС постає питання інформаційно-комунікаційного та аналітичного забезпечення продовольчої безпеки відповідно до вимог торговельної частини Угоди про асоціацію (Гл. 12 "Прозорість" Угоди про асоціацію з ЄС). Планом дій Уряду на 2016 рік пріоритетною проблемою визначено відсутність координації проведення державної політики, узгодженості між різними програмними документами, в тому числі і в рамках реалізації політики з питань продовольчої безпеки. Аналітична платформа VoxUkraine за результатами моніторингу виконання Програми КМУ у 2015 р. визначила, що Урядом та міністерствами вона була виконана лише 30%. За даними VoxUkraine серед найважливіших провалів міністерств, які суттєво гальмують процес імплементації основних принципів ЄС у законодавчу сферу – відсутність, або низький рівень комунікації як в самих міністерствах і відомствах та між ними, так і комунікації з суспільством в цілому.

Зазначено, що важливу місію у забезпеченні ефективності інформаційно-комунікаційного забезпечення міжвідомчої взаємодії та комунікації з суспільством покладено на Державне агентство з питань електронного врядування, яким вже розроблено тестову версію Єдиного державного порталу адміністративних послуг та заплановано розробку й ухвалення Концепції розвитку електронних послуг. Основне завдання держпорталу – гарантування чіткої внутрішньої координації та інформування між усіма компетентними органами та встановлення прямого співробітництва на зразок функціонуючих в ЄС комп'ютеризованих систем між країнами-членами та відповідними Комісіями: ANIMO, SHIFT, CIS – правові засади яких чітко закладено відповідними Директивами. Також планом дій Уряду на

2016 р. передбачено проведення серед малих і середніх сільськогосподарських товаровиробників роз'яснювальної роботи, тренінгів та семінарів із залученням експертів і фахівців вітчизняних та іноземних компаній.

Створення інституційної структури виконання Угоди про асоціацію передбачено ст. 460-470 Розділу VII "Інституційні, загальні та прикінцеві положення", а також окремими статтями цього документу. Вказаними нормами запроваджується розгалужена організаційна модель двостороннього співробітництва, покликана забезпечити виконання положень Угоди. Зокрема, передбачається, що спільними органами є саміти сторін угоди, Рада асоціації, Комітет асоціації, Парламентський комітет асоціації, Платформа громадянського суспільства. Передбачається також можливість заснування будь-якого спеціального комітету чи органу у конкретних сферах, які необхідні для виконання цієї Угоди (ч. 2 ст. 466).

Проаналізовано, що важливою проблемою для України у сфері продовольчої безпеки в умовах початку дії зони вільної торгівлі є модернізація інституціональних механізмів державного регулювання торговельних відносин за напрямками: технічне регулювання; доступ товарів на ринки; санітарні та фітосанітарні заходи; заснування підприємницької діяльності, торгівля послугами, електронна комерція; механізм врегулювання суперечок; створення контактних пунктів для забезпечення реалізації принципу прозорості торговельних відносин. Реалізація Угоди вимагає створення спеціального контактного пункту, відповідального за дотримання принципу прозорості, а також ефективних механізмів координації дій та обміну інформацією між цим контактним пунктом та іншими органами державної влади, оскільки робота такого контактного пункту вимагатиме співпраці з усіма державними установами, які пов'язані з процесом вироблення, прийняття або реалізації заходів загального застосування.

Зобов'язання щодо дотримання принципу прозорості потребує від держави підвищення ефективності управління процесом прийняття рішень, зокрема, забезпечення інформування про очікувані зміни політики, запровадження заходів загального застосування, створення механізмів ефективного обговорення й консультацій з усіма зацікавленими сторонами та, що важливо, врахування їхніх коментарів у процесі прийняття остаточних рішень. Дотримання принципу прозорості створює міцну інституційну основу для захисту інтересів бізнесу в рамках Угоди про асоціацію.

У *третьому розділі* – "Механізми імплементації принципу прозорості в регуляторну діяльність органів публічної влади із забезпечення продовольчої безпеки в умовах зони вільної торгівлі з ЄС" – визначено переваги й труднощі впровадження політики прозорості у регуляторну діяльність органів публічної влади з забезпечення продовольчої безпеки України в умовах режиму вільної торгівлі з ЄС задля формулювання напрямів удосконалення діючих механізмів державного регулювання на засадах принципу прозорості при реалізації нових регуляторних функцій. Обґрунтовано механізми забезпечення прозорості як одного з принципів розробки та реалізації державної політики продовольчої безпеки. Визначено організаційну основу прозорості співробітництва між сторонами Угоди, обґрунтовано схему організаційного механізму сприяння прозорості на технічному рівні (рис. 1).

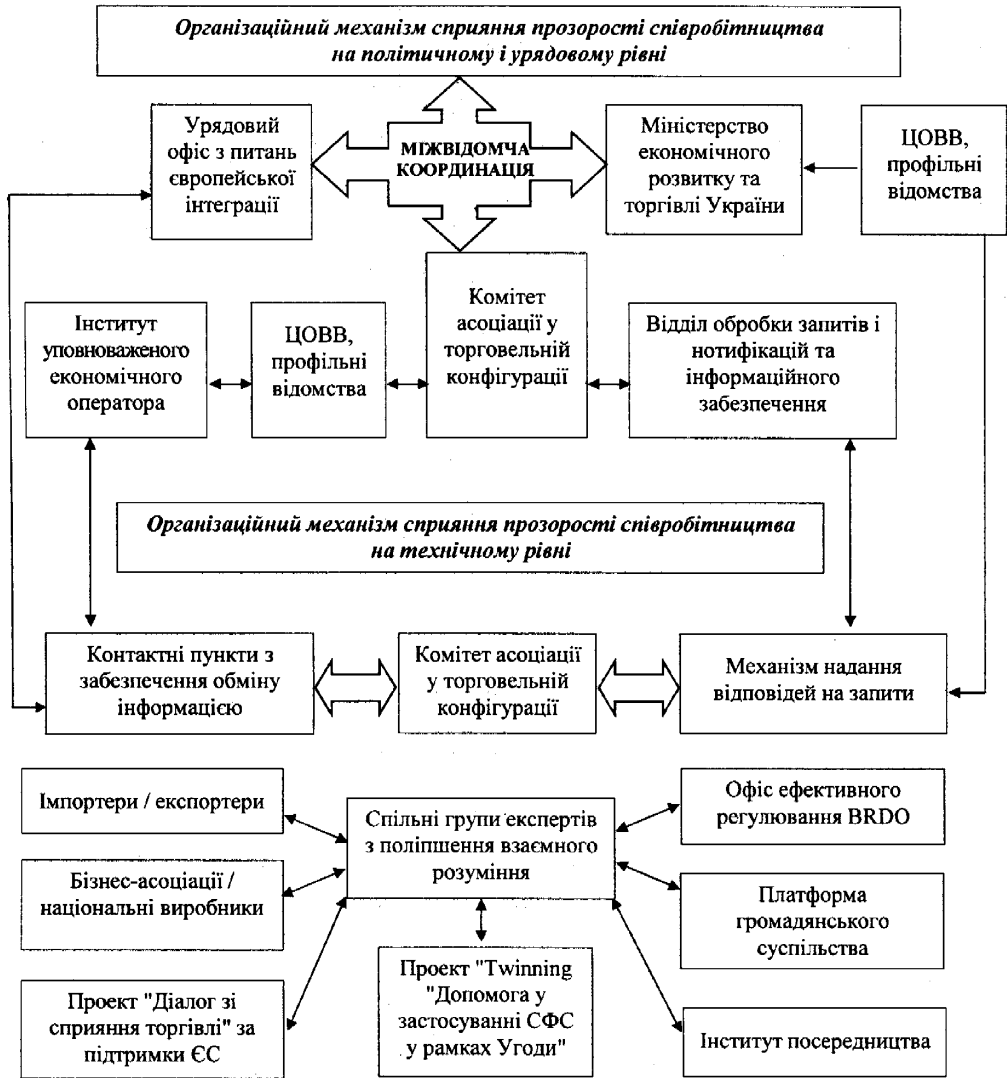

Рис. 1 – Структура організаційного механізму сприяння прозорості співробітництва між сторонами Угоди на технічному рівні

Розроблено пропозиції щодо практичної здійсненності запропонованих напрямів покращення ситуації з імплементації принципу прозорості в діяльність органів державного регулювання продовольчої безпеки.

Аналіз нормативно-правових актів та літературних джерел показав, що головною складністю у впровадженні політики прозорості в регуляторну діяльність органів публічної влади є відсутність чіткого розуміння принципу прозорості та механізмів його практичної реалізації. Зокрема, у жодному з нормативно-правових

актів, що регулюють діяльність органів публічної влади або діяльність з вироблення державної політики в окремих сферах (галузях) не наводиться чіткого визначення принципу прозорості: він або просто згадується без тлумачення, або споріднюється і певним чином ототожнюється з принципами відкритості, гласності, публічності.

Прикладами можуть стати: Закон України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності", в якому прозорість державної регуляторної політики тлумачиться, як "відкритість для фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, дій регуляторних органів на всіх етапах їх регуляторної діяльності..."; Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки, у якій окремим стратегічним пунктом реформування державного управління виокремлено напрям "Підзвітність" та визначено необхідність врахування принципу прозорості. Проте, слід наголосити, що тлумачення терміну "прозорість", наведене у Стратегії – забезпечення чіткої та простої типової організації органу державної влади – на жаль, не розкриває його сутності, згідно з вимогами відповідних документів ЄС. Нечітке розуміння декларованих органами державної влади принципів на практиці призводить до відчутних труднощів у їхньому дотриманні і неможливості здійснення громадського контролю за цим процесом.

Визначено три групи проблемних питань, що потребують першочергового вирішення: організація належної практики регулювання; залучення зацікавлених сторін і організація консультацій з ними; створення нових органів, функції яких включають сприяння прозорості, зокрема шляхом активізації обміну інформацією. Вирішення зазначених груп проблем потребує певних змін у законодавчому просторі й запровадження нових інституціональних, організаційних та інформаційних механізмів забезпечення прозорості.

Доведено, що дієвість та ефективність організаційного механізму сприяння прозорості співробітництва між сторонами Угоди про асоціацію неможливі без залучення представників громадськості. Організаційною основною залучення представників громадськості є Платформа громадянського суспільства.

Покращення ситуації щодо прозорості і відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики продовольчої безпеки потребує розроблення комплексної програми діяльності у цій галузі, передбачення в ній реалізації конкретних і дієвих заходів за наступними напрямками:

- розроблення регламенту взаємодії з зацікавленими сторонами на кожній фазі життєвого циклу політики – від розроблення концепції до реалізації плану дій;
- розроблення інформаційно-комунікативної системи мережевої взаємодії – певного середовища інтеграції інформаційних ресурсів стосовно інтересів і можливостей суб'єктів співробітництва та зацікавлених сторін продовольчої безпеки;
- інституціоналізація механізму інформаційного посередника з конкретним набором функцій, що забезпечують ефективність процесу міжвідомчої взаємодії, мережевої комунікації та обміну інформацією між усіма зацікавленими сторонами політики продовольчої безпеки в умовах зони вільної торгівлі з ЄС.

Встановлено, що в умовах Угоди про асоціацію з ЄС та торговельних відносин з СОТ, діяльність інформаційних посередників набуває особливого значення. Тому важливою умовою формування цивілізованого ринкового середовища в країні є створення потужного інституту інформаційно-аналітичних підприємств, мета яких –

виробництво якісних інформаційних продуктів. Практична необхідність інформаційного посередника обумовлюється тим, що саме посередник, отримуючи дані від першоджерела і здійснюючи додаткову їх обробку (систематизацію, структурування, індексацію, подання на носії і т.д.), надає інформації форму товару, який може бути спожитий кінцевим користувачем.

Обґрунтовано, що інституціональними передумовами формування механізму інформаційного посередника є: положення Законів України "Про електронні документи та електронний документообіг", "Про електронну комерцію", "Про адміністративні послуги"; рекомендації парламентських слухань на тему "Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України". Запропоновано низку заходів щодо удосконалення державного механізму забезпечення принципу прозорості у режимі вільної торгівлі з ЄС.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено нове вирішення наукового завдання державного управління, що полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробленні конкретних пропозицій з імплементації принципу прозорості в регуляторну діяльність органів публічної влади для забезпечення продовольчої безпеки в умовах зони вільної торгівлі з ЄС. Узагальнення результатів дослідження дало підстави сформулювати низку висновків і рекомендацій, що мають теоретичне і практичне значення.

1. Дослідження сучасного тезаурусу змістовної категорії "продовольча безпека" дозволило зробити висновок, що інституціональним підґрунтям її гарантованості є система взаємозв'язків, які спрямовані на стабільне забезпечення населення продовольством у відповідній кількості та якості, що гарантують розширене відтворення людського потенціалу, незалежно від кон'юнктури на зовнішніх ринках. Відповідно, продовольча безпека, як об'єкт державного управління, – це складна система соціально-економічних суб'єкт-об'єктних відносин і суб'єкт-суб'єктних взаємозв'язків з приводу формування, планування і реалізації продовольчої політики з метою забезпечення продовольчої самостійності країни та права кожного громадянина на доступ до безпечних для здоров'я й повноцінних продуктів харчування відповідно до прав на адекватне харчування і свободу від голоду, незалежно від кон'юнктури на зовнішніх ринках.

2. Вивчення зарубіжного та вітчизняного досвіду із забезпечення продовольчої безпеки дозволило визначити функціональну складову механізмів державного регулювання у цій сфері. Домінантна функція організаційного механізму полягає у створенні профільних органів державної влади з покладенням на них відповідних завдань і функцій щодо реалізації продовольчої політики та забезпеченні партнерських відносин органів публічної влади з бізнесом, громадськістю та недержавними організаціями. Функціями економічного механізму є економічне стимулювання, створення спеціальних фондів, нормування, страхування сільськогосподарських підприємств, кредитування тощо. Інформаційний механізм реалізує функції взаємозв'язку між усіма суб'єктами формування та реалізації політики у сфері забезпечення продовольчої безпеки через відповідні системи інформаційно-аналітичного забезпечення, координації й узгодженості дій

контролюючих та регулюючих органів, консолідації зусиль всіх суб'єктів у сфері забезпечення продовольчої безпеки.

Вступ України в СОТ і підписання Угоди про асоціацію з ЄС обумовили появу нових функцій, що мають забезпечити виконання нормативних вимог міжнародних організацій до забезпечення продовольчої безпеки. З метою обґрунтування напрямів удосконалення діючих механізмів державного регулювання продовольчої безпеки з урахуванням нових функцій, досліджено ключові вимоги міжнародних організацій до забезпечення продовольчої безпеки, які мають бути імplementовані у вітчизняне законодавство, визначено суб'єкти забезпечення продовольчої безпеки та проаналізовано нормативно-правову базу, яка діє в сфері забезпечення продовольчої безпеки на стратегічному, тактичному та функціональному рівнях управління.

3.3 метою аналізу здатності механізмів державного регулювання продовольчої безпеки в Україні щодо реалізації положень торговельної частини Угоди про асоціацію з ЄС здійснено індикативний аналіз сучасного стану продовольчої безпеки в Україні для визначення комплексу організаційно-правових та програмно-цільових заходів щодо стабілізації ситуації до визначеного рівня гарантованості продовольчої безпеки; проаналізовано ефективність державних механізмів інформаційно-комунікаційного та аналітичного забезпечення продовольчої безпеки щодо дотримання вимог торговельної частини Угоди про асоціацію; досліджено передумови інституціональної модернізації механізмів державного регулювання продовольчої безпеки в Україні.

Проведений індикативний аналіз стану продовольчої безпеки в Україні у 2015 році показав, що наявний стан можна охарактеризувати як загрозовий щодо життєзабезпечення населення, тому що фактичне споживання низки найважливіших видів продовольства на душу населення в країні, хоча й збільшується в останні роки, однак значно нижче рекомендованих Інститутом харчування Міністерства охорони здоров'я України. Проте, не зважаючи на формування небезпечного тренду згортання внутрішнього ринку, Україна посилює позиції на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства.

4. Визначено переваги і труднощі впровадження політики прозорості у регуляторну діяльність органів публічної влади з забезпечення продовольчої безпеки України в умовах режиму вільної торгівлі з ЄС:

- органи державної влади виступають в авангарді декларування принципу прозорості, проте аналіз нормативно-правових актів засвідчив відсутність чіткого розуміння змісту прозорості та механізмів його практичної реалізації;

- з метою дотримання принципу прозорості та врахування громадської думки, всі проекти регуляторних актів разом із супроводжуючими документами оприлюднюються для обговорення та одержання пропозицій і зауважень на офіційних веб-сайтах, проте залишаються проблемними питання організації належної практики регулювання та залучення зацікавлених сторін і організацій консультацій з ними;

- для виконання зобов'язань у сфері прозорості створено нові організаційні структури (орган нотифікації та обробки запитів, контактні пункти тощо), проте не вирішеним є питання забезпечення міжвідомчої координації та налагодження сталих каналів комунікацій.

5. Обґрунтовано функціональні механізми забезпечення прозорості як одного з принципів розробки та реалізації державної політики продовольчої безпеки:

- механізм організації належної практики регулювання забезпечує виконання зобов'язань України щодо гармонізації законодавства з європейським, виконання умов і вимог СОТ і Угоди про асоціацію з ЄС шляхом аналізу регуляторного впливу кожного нормативно-правового акту та його перевірки на відповідність вимогам DCFTA (Угоди про зону вільної торгівлі). До основних інструментів механізму відносяться: аналіз регуляторного впливу, скринінг проєктів законів, спрощення поточного законодавства та співробітництво з іншими регуляторами;

- механізм залучення зацікавлених сторін і організації консультацій з ними (механізм публічних консультацій) забезпечує постійний діалог між різними зацікавленими сторонами, спрямований на отримання всієї необхідної інформації, оцінку наявних варіантів політики й наслідків впровадження кожного з них, забезпечення об'єктивної зваженої перспективи для кожної сторони. Основним інститутом, через який здійснюються консультації з громадськістю, є громадська рада; основними ініціаторами консультацій з громадськістю є відповідні органи виконавчої влади та громадські ради;

- механізм сприяння прозорості співробітництва передбачає створення низки нових органів, які мають сприяти активізації обміну інформацією на урядовому, відомчому та неурядовому рівнях. Вони організують та здійснюють моніторинг виконання угоди, служать платформою для консультацій та обговорень, сприяють обміну інформацією між державними органами, а також надають інформаційні послуги економічним операторам.

6. Уперше запропоновано структуру організаційного механізму сприяння прозорості співробітництва між сторонами Угоди про асоціацію з ЄС на технічному рівні. Організаційний механізм сприяння прозорості співробітництва між сторонами Угоди про асоціацію має наступну структуру:

- вертикальна міжвідомча координація дій відповідальних органів та установ за імплементацію принципу прозорості співробітництва між сторонами Угоди. При цьому суб'єкти зв'язків можуть перебувати в організаційній залежності (один з них підпорядкований іншому), а можуть і не перебувати в ній;

- горизонтальна технічна взаємодія на основі спеціально утворених міжвідомчих структур (постійних або тимчасових), учасниками яких можуть бути представники різних органів виконавчої влади (координаційні та дорадчі органи за напрямками діяльності);

- мережевий зв'язок між суб'єктами інформаційної взаємодії у системі нотифікації і підготовки запитів.

Забезпечити дієвість та ефективність організаційного механізму сприяння прозорості неможливо без залучення представників громадськості. Організаційною основою залучення представників громадськості є Платформа громадянського суспільства.

7. Практичне запровадження принципу прозорості в діяльність органів державного регулювання продовольчої безпеки потребує здійснення наступних кроків:

1) активізація залучення громадськості до формування і реалізації державної політики продовольчої безпеки, розширення нормативного поля для взаємодії органів виконавчої влади та громадськості шляхом:

– розроблення і впровадження регламенту взаємодії з зацікавленими сторонами на кожній фазі життєвого циклу політики – від розроблення концепції політики до реалізації плану дій. Регламент – це перший крок до інституціоналізації механізму консультацій, який має базуватися на принципах і мінімальних стандартах залучення і участі громадськості, й у якому має бути чітко прописаний алгоритм дій;

– *запровадження інструменту самооцінки з метою здійснення об'єктивного моніторингу ефективності залучення зацікавлених сторін і обґрунтованого визначення напрямів удосконалення процедури проведення консультацій;*

2) активізація обміну інформацією та удосконалення системи міжвідомчої взаємодії шляхом:

– розроблення інформаційно-комунікативної системи мережевої взаємодії – певного середовища інтеграції інформаційних ресурсів стосовно інтересів і можливостей суб'єктів співробітництва та зацікавлених сторін продовольчої безпеки – Єдиного державного порталу адміністративних послуг. Це забезпечить гарантування чіткої внутрішньої координації та інформування між усіма компетентними органами та встановлення прямого співробітництва на зразок функціонуючих в ЄС комп'ютеризованих систем між країнами-членами та відповідними Комісіями: ANIMO, SHIFT, CIS – правові засади яких чітко закладено відповідними Директивами;

– інституціоналізація механізму інформаційного посередника з конкретним набором функцій – забезпечення інформаційних потреб споживачів через професійну діяльність посередників з пошуку, збору, обробки, накопичення інформації та представлення її у зручній для споживача формі. Інституціоналізація інформаційних посередників – це створення потужного інституту інформаційно-аналітичних підприємств, мета яких – виробництво якісних інформаційних продуктів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Алексеева Я.В. Аналіз механізмів державного управління продовольчою безпекою на сучасному етапі розвитку держави / Я.В. Алексеева // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2012. – № 1(49). – С. 49–52.

2. Алексеева Я.В. Створення зони вільної торгівлі з ЄС та її наслідки для продовольчої безпеки / Я.В. Алексеева // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – № 1(53). – С. 47–50.

3. Alekseeva Y. Problems of public administration of food security in Ukraine / Y. Alekseeva // Nauka i studia : Poland, Przemysl, 2015. – № 6(137). – P. 51–56.

4. Алексеева Я.В. Наукові засади визначення продовольчої безпеки /

Я.В. Алексеева // Ефективність державного управління : зб. наук. праць. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2015. – № 42. – С. 100–107.

5. Алексеева Я.В. Заходи державного регулювання продовольчої безпеки / Я.В. Алексеева // Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць. – Х. : ХАРІДУ НАДУ, 2015. – № 2(49). – С. 183–188.

6. Остапенко О.А. Формування напрямів підвищення продовольчої безпеки з урахуванням міжнародного досвіду / О.А. Остапенко, Я.В. Алексеева // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. – № 3(63). – С. 198–202. – *Особистий внесок здобувача*: розкрито суть проблем із забезпечення продовольчої безпеки на міжнародному рівні, проаналізовано основні напрями підвищення продовольчої безпеки, досліджено механізми забезпечення продовольчої безпеки на міжнародному рівні.

7. Алексеева Я.В. Аналіз переваг і труднощів впровадження політики прозорості у регуляторну діяльність органів публічної влади / Я.В. Алексеева // Держава та регіони. Серія "Державне управління" : зб. наук. праць. – Запоріжжя, 2016. – № 3(55) – С.66–74.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

8. Алексеева Я.В. Забезпечення продовольчої безпеки регіону як чинник сталого розвитку держави / Я.В. Алексеева // Сучасна регіональна політика: освіта, наука, культура : підсумк. наук.-практ. конф. за міжнар. уч., 28 жовтня 2011 р. У 2-х томах : тези доп. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. – Т.1. – С. 4–6.

9. Алексеева Я.В. Створення зони вільної торгівлі з ЄС та її вплив на продовольчу безпеку регіону / Я.В. Алексеева // Сучасні тенденції розвитку публічного управління: теорія та практика : всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. уч., 2 листопада 2012 р. : тези доп. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2012. – С. 19–20.

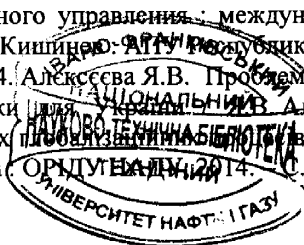
10. Алексеева Я.В. Угода про асоціацію між Україною та ЄС: стан та перспективи підписання / Я.В. Алексеева // Європейський проект та Україна : наук.-практ. конф., 21 грудня 2012 р. : тези доп. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – С. 3–6.

11. Алексеева Я.В. Визначення європейського вектору розвитку та його потенційні наслідки для України / Я.В. Алексеева // Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління : всеукр. підсумк. наук.-практ. конф. за міжнар. уч., 25 жовтня 2013 р. : тези доп. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – С. 218–219.

12. Алексеева Я.В. Стратегія зовнішньої політики України щодо Європейського Союзу в контексті українсько-російських відносин / Я.В. Алексеева // Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів : наук.-практ. конф., 19 грудня 2013 р. : тези доп. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. – С. 3–6.

13. Алексеева Я.В. Проблемы государственного управления Украины в контексте европейской интеграции / Я.В. Алексеева // Теория и практика публичного управления : междунар. научн.-практ. конф., 23 мая 2014 г. : тезисы докл. – Кишинев: АТТУ Респ. Молдова, 2014. – С. 35–39.

14. Алексеева Я.В. Проблема продовольства в зонах воєнних конфліктів – висновки для України / Я.В. Алексеева // Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів : наук.-практ. конф., 24 грудня 2014 р. : тези доп. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. – С. 41–43.

15. Алексеева Я.В. Заходи державного регулювання продовольчої безпеки України в сучасних інтеграційних процесах / Я.В. Алексеева // Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід : наук.-практ. конф. за міжнар. уч., 29-30 жовтня 2015 р. : тези доп. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. – С. 166–167.

16. Алексеева Я.В. Створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС: виклики та перспективи / Я.В. Алексеева // Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів : наук.-практ. конф., 24 грудня 2015 р. : тези доп. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. – С. 99–102.

АНОТАЦІЇ

Алексеева Я.В. Продовольча безпека України у режимі вільної торгівлі з ЄС: державний механізм забезпечення прозорості. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. – Івано-Франківськ, 2017.

У дисертації науково обґрунтовані підходи до вирішення актуальної проблеми механізмів державного управління – державного регулювання продовольчої безпеки в Україні у режимі вільної торгівлі з ЄС.

Визначено зміст основних понять з питань продовольчого забезпечення. Встановлено значимість впливу зобов'язань та вимог в контексті створеної зони вільної торгівлі з ЄС та підписаних угод з міжнародними організаціями. Здійснено індикативний аналіз сучасного стану продовольчої безпеки в Україні. Проаналізовано ефективність державних механізмів інформаційно-комунікаційного та аналітичного забезпечення продовольчої безпеки в умовах початку дії зони вільної торгівлі з ЄС. Досліджено передумови інституціональної модернізації механізмів державного регулювання продовольчої безпеки в Україні. Обґрунтовано механізми забезпечення прозорості як одного з принципів розробки та реалізації державної політики продовольчої безпеки. Визначено організаційну основу прозорості співробітництва між сторонами Угоди, обґрунтовано схему організаційного механізму сприяння прозорості на технічному рівні. Розроблено пропозиції щодо практичної здійсненності запропонованих напрямів покращення ситуації з імплементації принципу прозорості в діяльність органів державного регулювання продовольчої безпеки.

Ключові слова: продовольча безпека, зона вільної торгівлі, агропромисловий комплекс, принцип прозорості, європейська інтеграція.

Алексеева Я.В. Продовольственная безопасность Украины в режиме свободной торговли с ЕС: государственный механизм обеспечения прозрачности. – На правах рукописи.

Диссертація на соискание ученой степени кандидата наук государственного управления по специальности 25.00.02 – механизмы государственного управления. –

Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа. – Ивано-Франковск, 2017.

В диссертации научно обоснованы подходы к решению актуальной проблемы механизмов государственного управления - государственного регулирования продовольственной безопасности в Украине в режиме свободной торговли с ЕС.

Определено содержание основных понятий по вопросам продовольственного обеспечения. Установлено значение влияния обязательств и требований в контексте созданной зоны свободной торговли с ЕС и подписанных соглашений с международными организациями. Осуществлено индикативный анализ современного состояния продовольственной безопасности в Украине. Проанализирована эффективность государственных механизмов информационно-коммуникационного и аналитического обеспечения продовольственной безопасности в условиях начала действия зоны свободной торговли с ЕС. Исследованы предпосылки институциональной модернизации механизмов государственного регулирования продовольственной безопасности в Украине. Обоснованы механизмы обеспечения прозрачности как одного из принципов разработки и реализации государственной политики продовольственной безопасности. Определена организационная основа прозрачности сотрудничества между сторонами Соглашения, обоснована схема организационного механизма содействия прозрачности на техническом уровне. Разработаны предложения по практической осуществимости предложенных направлений улучшения ситуации по имплементации принципа прозрачности в деятельности органов государственного регулирования продовольственной безопасности.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, зона свободной торговли, агропромышленный комплекс, принцип прозрачности, европейская интеграция.

Alekseeva Y.V. The food security of Ukraine in the free trade regime with the EU: the state mechanism of ensuring of the transparency. – Manuscript.

Thesis for obtaining the candidate of sciences degree in public administration; specialty 25.00.02 – mechanisms of public administration. – Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. – Ivano-Frankivsk, 2017.

In the dissertation approaches to the decision of an actual problem of the mechanisms of the public administration – state regulation of the food security in Ukraine in the free trade regime with the EU.

The content of the basic concepts on issues of food security is defined.

The importance of the influence of the obligations and requirements in the context of the created free trade area with the EU and signed agreements with international organizations is established. The indicative analysis of the current state of the food security in Ukraine is realized.

The efficiency of public mechanisms of information and communication, and analytical support of food security in the conditions of the start of free trade area with the EU is analyzed.

The preconditions of institutional modernization of the mechanisms of state regulation of the food security in Ukraine are investigated.

The mechanisms of the ensuring of transparency as one of the principles of the development and implementation of the state policy of food security are substantiated.

The organizational basis of the transparency of cooperation between the parties of the Agreement is determined; the scheme of organizational mechanism of the promoting of transparency at the technical level is substantiated.

The proposals on the practical feasibility of the proposed directions of improvement of the situation on the implementation of the principle of transparency in the activities of state regulation authorities of the food security are elaborated.

Key words: food security, free trade area agro-industrial complex, the principle of transparency, European integration.